

KLAGANDE

[REDACTED]

Ombud: Patrik Fries

MOTPART

Vård- och omsorgsnämnden i Tomelilla kommun

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Malmös dom den 17 september 2018 i mål nr 13134-17, se bilaga A

SAKEN

Personlig assistans

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten meddelar prövningstillstånd.

Kammarrätten avslår överklagandet.

YRKANDEN M.M.

[REDACTED] yrkar att han ska beviljas ersättning för sina yrkade, faktiska och skäliga kostnader för personlig assistans. Han anför bl.a. följande.

Frågan om vad som är skäliga kostnader för personlig assistans enligt lag (1993:287) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, är inte närmare reglerad. Praxis säger inte heller något om hur kraven på det underlag ser ut som den enskilde är skyldig att lämna för en bedömning av

kostnaderna (jfr HFD 2016 ref 87). Detta är en brist i rättsläget som drabbar den enskilde. Det finns inte någon förutsägbarhet i vilken ersättning som faktiskt kommer att bedömas som skälig när den enskilde väl avtalat om anordnarform. Riksförsäkringsverkets allmänna råd (RAR 2002:6) som ofta används som underlag för bedömningen gäller assistansersättning (jfr Kammarrätten i Göteborgs dom i mål 934-17). De allmänna råden gäller inte uttryckligen för LSS, och har även numera upphört.

Följden av att den enskilde inte vet hur avtalade kostnader kommer att bedömas innebär att denne måste bära en ekonomisk risk vid ingåendet av avtal med en utförare av assistans och fortsatt ta denna risk för var månads utförande. Om den kostnad som avtalats inte accepteras vid en förvaltningsrättslig prövning uppstår en restskuld för den enskilde mot utföraren. Detta är orimligt. Den enskildes verkliga kostnad för personlig assistans är den kostnad som det avtalats om för utförandet.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten finner att det finns skäl att meddela prövningstillstånd och tar upp målet till omedelbart avgörande.

Det schabloniserade ersättningsbeloppet enligt den statliga assistansersättningen är inte avgörande när kommunen ska utge ersättning för kostnader enligt LSS, men kan tjäna till viss ledning. Kommunen ska dock bedöma kostnadernas skälighet (HFD 2016 ref 87). Vad prövningen av kostnadernas skälighet ska utgå från är inte reglerat, vare sig genom författning eller genom praxis från Högsta förvaltningsdomstolen

Kammarrätten anser, liksom förvaltningsrätten, att i brist på närmare vägledning har nämnden haft fog för att utgå från det som anges i ovan nämnda allmänna råd vid prövning av kostnadsanspråket. Det har inte heller

kommit fram några skäl att i övrigt göra en annan bedömning än förvaltningsrätten. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Birgitta Henriksson

Ann-Charlotte Borlid
referent

Katarina Dunnington

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I MALMÖ
Avdelning 1

DOM
2018-09-17
Meddelad i Malmö

Mål nr
13134-17

KLAGANDE

██████████ ██████████

Ombud: Natalia Bengtsson
Frösunda Omsorg
Carlskatan 12 A
211 20 Malmö

MOTPART

Vård- och omsorgsnämnden i Tomelilla kommun
Gustafs Torg 16
273 80 Tomelilla

ÖVERKLAGAT BESLUT

Vård- och omsorgsnämnden i Tomelilla kommuns beslut den 1 november
2017

SAKEN

Ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för personlig assistans enligt lagen
om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Dok.Id 431772

Postadress
Box 4522
203 20 Malmö

Besöksadress
Kalendegatan 6

Telefon
040-35 35 00
E-post: forvaltningsrattenimalmo@dom.se
www.forvaltningsrattenimalmo.domstol.se

Telefax
040-97 24 90

Expeditionstid
måndag–fredag
08:00–16:00

BAKGRUND

Vård- och omsorgsnämnden i Tomelilla kommun beslutade den 1 november 2017 att bevilja [REDACTED] ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för personlig assistans med 261 kronor per timme för perioden den 1 mars 2016 - 28 februari 2017.

Beslutet motiverades i huvudsak enligt följande. [REDACTED] har gett in underlag som visar hur kostnaderna för en assistanstimme har fördelats. Det saknas dock underlag för posten "övrigt", dvs. administration, utbildning och arbetsmiljöinsatser. Uppgifterna kan inte styrkas. [REDACTED] har hänvisat till att assistansanordnaren inte lämnar ut något från sin interna redovisning. Trots att uppgifterna inte har styrkts godtas timlön, ob-tillägg och sociala avgifter vilket ger en ersättning på totalt 231 kronor per timme. För att bedöma vad som är skäliga omkostnader har nämnden tagit ledning av Riksförsäkringsverkets allmänna råd (RAR 2002:6) enligt vilka löne- och lönebikostnader lämpligen ska svara för 87 procent och övriga kostnader för 13 procent. Nämnden bedömer att kostnaden för administration är oskäligt hög och bör uppgå till högst 30 kr per timme. Detta ger totalt en kostnad på 261 kronor per timme.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

[REDACTED] yrkar att han ska beviljas ekonomiskt stöd till kostnader för personlig assistans i ansökt omfattning och anför bland annat följande. Vid bedömning av om de faktiska kostnaderna för personlig assistans är skäliga bör utgångspunkten vara schablonbeloppet (RÅ 2005 ref. 85). När de avtalade och fakturerade timkostnaderna inte översstiger schablonbeloppet för assistansersättning och det inte heller kommit fram någon omständighet som talar för en annan bedömning är utgångspunkten enligt praxis att de faktiska kostnaderna är skäliga (se Kammarrätten i Göteborgs dom den 2

juni 2015 i mål nr 2409-15 och den 10 mars 2016 i mål nr 5939–5942-15). Kostnaderna som han har haft för personlig assistans motsvarar schablonbeloppet för assistansersättning respektive kalenderår, dvs. 288 kronor för år 2016 och 291 kr för år 2017.

Inom schablonbeloppet är det relativt fritt att fördela kostnaderna på det sätt som bedöms bäst utan att den enskilde riskerar att bli utan ekonomiskt stöd för de faktiska kostnaderna för insatsen. Så länge assistansanordnaren inte kräver mer betalt än vid var tid gällande schablonbelopp ska begärd ersättning bedömas som skälig. Ett annat synsätt skulle stå i strid med reglernas syfte och begränsa den enskildes valfrihet. Med hänvisning till Kammarrätten i Sundsvalls dom den 30 september 2014 i mål nr 450-13 är hans administrativa kostnader om ca 19 procent att anse som skäliga. Så länge kommunen inte kan visa att den begärda ersättningen väsentligt överstiger kommunens egna kostnader eller att utförd assistans inte skett författningsenligt bör begärd ersättning anses skälig.

Administration innefattar enligt Försäkringskassan och Sveriges Kommuner och Landsting allt som inte hänförs till lönekostnader. I sådana kostnader ligger löner för samtlig administrativ personal, lön till personlig assistent under personalmöten, kostnader för utbildning, handledning, m.m. Det ifrågasätts om och hur en assistansanordnare ska kunna verifiera alla dessa kostnader. Det är ett krav som inte går att uppfylla och som saknar rättsligt stöd.

Nämnden kräver på att han ska komma in med material som han inte har tillgång till och inte heller med stöd av lag kan kräva att få ut av sin assistansanordnare. Assistansanordnare som tillhandahåller personlig assistans av god kvalitet har betydligt fler kostnader än enbart lön.

Kammarrätten i Göteborg har i dom den 25 oktober 2017 i mål nr 934-17 ansett att det måste krävas att den som ansöker om ersättning enligt LSS i

vart fall översiktligt redovisar hur kostnaderna per assistanstimme fördelats. Han har gett in redovisning som assistansanordnaren har gett honom tillgång till. Genom denna redovisning tillsammans med kundavtalet har han gjort sin faktiska kostnad sannolik.

Vård- och omsorgsnämnden i Tomelilla kommun anser att överklagandet ska avslås och anför i huvudsak följande. Nämnden har fått in underlag i form av redovisade utförda assistanstimmar per månad och utdrag med uppgifter om löne- och övriga kostnader månadsvis. Kostnaderna är schablonberäknade med samma belopp som Försäkringskassan ersätter med och det finns inget i underlaget som styrker att detta är [REDACTED] faktiska kostnader (jfr HFD 2016 ref. 87). Den schabloniserade ersättningsmodellen gäller endast den statliga assistansersättningen. Något schablonbelopp per timme finns inte gällande ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för personlig assistans. Högsta förvaltningsdomstolen har slagit fast att det ekonomiska stödet för personlig assistans ska utgå från de verkliga kostnaderna för insatsen och att schablonbeloppet endast kan tjäna till viss ledning vid bedömningen av kostnadernas skälighet.

[REDACTED] har gett in ett underlag med uppgifter om lönekostnader och övriga kostnader för varje månad. Underlaget visar på en timkostnad på 288 kr. Dessa kostnader har inte kunnat styrkas, men nämnden godtar ändå de angivna lönekostnaderna. De övriga kostnaderna är dock inte visade som faktiska eller skäliga. För bedömning av dessa kostnader har nämnden utgått från Riksförsäkringsverkets allmänna råd (RAR 2002:6). [REDACTED] administrationskostnader är oskäligt höga. Detta till trots har nämnden godtagit kostnader för administration som är högre än det högsta belopp som Försäkringskassan godtar vid en ansökan om ett förhöjt schablonbelopp (Kammarrätten i Göteborgs dom den 25 oktober 2017 i mål nr 934-17). [REDACTED] har inte redogjort för några omständigheter som innebär att en högre andel än den redan beviljade bör bedömas som skäliga kostnader.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Tillämpliga bestämmelser m.m.

Av 2 § andra stycket och 9 § 2 lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) följer att kommunen svarar för att lämna biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans, till den del behovet inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken (2010:110).

Den statliga assistansersättningen lämnas enligt socialförsäkringsbalken med ett av regeringen fastställt schablonbelopp per timme. Frågan om vad som är skäligen kostnader för personlig assistans enligt LSS är inte närmare reglerad. Av förarbetena och Högsta förvaltningsdomstolens avgöranden framgår dock att med skäligen kostnader avses samma slags kostnader som den statliga assistansersättningen enligt socialförsäkringsbalken ska täcka, dvs. normala lönekostnader och vissa administrativa kostnader. Det schablonbelopp som varje år fastställs för assistansersättningen kan tjäna till viss ledning vid bedömningen av kostnadernas skälighet (prop. 1992/93:159 s. 175, RÅ 2005 ref. 85 och HFD 2016 ref. 87).

Av praxis framgår vidare att en kommuns skyldighet att lämna ersättning för personlig assistans avser de verkliga kostnaderna för assistansen i den mån de kan bedömas som skäligen. För att kunna ta ställning till ett ersättningsanspråk måste kommunen kunna kräva att den enskilde ger in underlag som möjliggör en bedömning av kostnadernas storlek och skälighet. Detta gäller även om anspråket inte överstiger schablonbeloppet för statlig assistansersättning och utan att det framkommit något som ger anledning att ifrågasätta kostnaderna i och för sig (HFD 2016 ref. 87).

I Riksförsäkringsverkets allmänna råd (RAR 2002:6) om assistansersättning anges hur schablonbeloppet lämpligen kan fördelas på olika kostnader när en försäkrad ansökt om ersättning med ett högre belopp än schablonbeloppet. Som utgångspunkt för hur schablonbeloppet kan fördelas bör enligt de allmänna råden löne- och lönebikostnader svara för 87 procent av schablonbeloppet och övriga kostnader för 13 procent.

Förvaltningsrättens bedömning

Frågan i målet är vad som är skäligena kostnader för [REDACTED] personliga assistans och därmed med vilket belopp per timme som ekonomiskt stöd kan beviljas honom.

Enligt förvaltningsrättens mening är det i först hand den som begär ersättning för kostnader för personlig assistans som har att visa att kostnaderna i det enskilda fallet är skäligena. I sammanhanget kan då krävas att den enskilde i vart fall översiktligt redovisar hur kostnaderna per assistanstimme har fördelats för att möjliggöra en bedömning av kostnadernas skälighet (jfr Kammarrätten i Göteborgs domar den 25 oktober 2017 i mål nr 934-17 och den 10 januari 2018 i mål nr 2378-17).

Nämnden har bedömt att [REDACTED] genom ingivet underlag, inte har lyckats visa vilka faktiska kostnader som han har haft för sin personliga assistans. Underlaget har emellertid bedömts som tillräckligt för bedömningen av frågan om kostnadernas skälighet. Förvaltningsrätten instämmer i att den redovisning som har getts in är tillräcklig då den i vart fall översiktligt redovisar hur kostnaderna per assistanstimme har fördelats. Nästa fråga är om de redovisade kostnaderna är att anse som skäligena.

Vid sin bedömning av kostnadernas skälighet har nämnden hämtat ledning i de allmänna råden om assistansersättning. Det noteras att de allmänna råden

avser assistansersättning enligt socialförsäkringsbalken och därmed andra situationer än den nu aktuella. I brist på närmare vägledning kring hur kostnadernas skälighet ska bedömas när ersättning ska utgå enligt LSS anser förvaltningsrätten emellertid att nämnden har haft fog för att utgå från det som anges i de allmänna råden (jfr Kammarrätten i Göteborgs dom den 25 oktober 2017 i mål nr 934-17).

Enligt de allmänna råden bör löne- och lönebikostnader svara för 87 procent av schablonbeloppet och övriga kostnader för 13 procent. Nämnden har godtagit de av [REDACTED] redovisade lönekostnaderna som skäliga, men har bedömt att de övriga kostnaderna har varit för höga. Av underlaget framgår att de övriga kostnaderna har uppgått till ca 20 procent av de totala kostnaderna. Nämnden har beviljat [REDACTED] ekonomiskt stöd för övriga kostnader om 30 kr per timme vilket motsvarar 11-12 procent av de totala kostnaderna.

Förvaltningsrätten konstaterar att det saknas uppgift om hur de övriga kostnaderna är fördelade eller vad de specifikt har avsett. [REDACTED] har inte redogjort för någon konkret omständighet som medför att en högre andel än den beviljade ersättningen bör bedömas som skälig, och det har inte framkommit skäl att anta att ersättningen har bestämts till ett för lågt belopp. I avsaknad av någon närmare upplysning i denna del anser förvaltningsrätten att [REDACTED] inte har visat att han har rätt till högre ersättning än vad han har beviljats av nämnden. Vad [REDACTED] har anfört om att han saknar möjlighet att ge in ytterligare skriftlig utredning medför ingen annan bedömning.

Vid en samlad bedömning finner förvaltningsrätten att [REDACTED] inte har lyckats visa att hans övriga kostnader har varit faktiska eller skäliga. Därmed föreligger inte förutsättningar att bevilja [REDACTED] ytterli-

gare ekonomiskt stöd till kostnader för personlig assistans. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1B)

Frances Voon

I avgörandet har även nämndemännen Lisa Eliasson, Monica Jarnér och Bengt-Göran Svensson deltagit.

Håkan Hall har föredragit målet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Göteborg.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nå för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.